

antikor.com.ua/articles/58106–pirecheni_na_populizm_mistsevi_vibori_po_vsij_ukrajini_peretvorjatsja_na_chernigiv_2.0.

11. Savyczkyj O. Yuliya Ty'moshenko znovu v liderax: bezvidmovnyj populizm? [Elektronnyj resurs] / O. Savyczkyj // Made for minds. – 22.07.2015. – Rezhym dostupu: <http://www.dw.com/uk-18599061>.

12. Bekker I. Vybery pid znakom populizmu [Elektronnyj resurs] / I. Bekker // Viche: zhurnal VR Ukrainy. – 2015. – №17. – Rezhym dostupu: <http://www.viche.info/journal/4898>.

13. Shebelist S. Vitczyznyanyj politykum oxoplyuye lyhomanka socialnogo populizmu [Elektronnyj resurs] / S. Shebelist // Uzhgorod.net.ua. – 05.07.15. – Rezhym dostupu: <http://uzhgorod.net.ua/news/80237?o=1>.

Kavka V. V., Ph.D. Historical Sciences, Vinnytsia national technical university (Ukraine, Vinnytsa), viktom26@mail.ru

Populism as an effective political technology of modern electoral processes in Ukraine

The study analyses populism as an attribute of the electoral process. It determines the reasons of effectiveness of populism as a political technology during the local elections in Ukraine in 2015. Attention is drawn to certain nuances in the Law «On Local Elections» that may facilitate the spread of populism. Kinds of populism are characterized, namely, demagogu, which is widely used in the Ukrainian political circles. The codependence of electing politicians–populists and the possibility of deepening of crisis phenomena in the society is determined.

Keywords: populism, demagogu, political technology, local elections, manipulation, promises.

Кавка В. В., кандидат исторических наук, доцент, Винницкий национальный технический университет (Украина, Винница), viktom26@mail.ru

Популизм как эффективная политическая технология современных избирательных процессов в Украине

Проанализирован популизм как атрибут избирательного процесса. Определены причины эффективности популизма как политической технологии во время местных выборов в Украине 2015 года. Акцентировано внимание на определенных нюансах в законе «О местных выборах», которые могут способствовать распространению популизма. Охарактеризованы виды популизма, в частности, демагогия, которая широко используется в украинском политическом кругу. Определяется взаимозависимость между избранием политиков–популистов и возможностью углубления кризисных явлений в обществе.

Ключевые слова: популизм, демагогия, политическая технология, местные выборы, манипуляция, обещания.

* * *

УДК 328

Смолинська Д. В.,
аспірантка кафедри філософських та соціальних наук, Київський національний торговельно–економічний університет (Україна, Київ), dinasmolinska@ukr.net

МІСЦЕВІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ: ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Аналізується важливе місце, яке посідає виборча система у контексті всієї політичної системи. Розгляд трансформації одного із елементів політичної системи, а саме виборчого, дозволяє отримати інформацію про якісний характер усієї системи. А на прикладі України можна виявити закономірності розвитку посттоталітарного суспільства взагалі, адже проблеми становлення політичних режимів у країнах перехідного типу є ідентичними, – це і несталість демократичних традицій, слабкість демократичних інститутів, наявність суспільних антагоністичних суперечностей, аморфність партійних формувань і врешті–решт непристосованість виборчих систем до нових політичних реалій.

Розгляд різних видів виборчих систем, аналіз позитивів і негативів виборчих моделей, випробуваних в Україні та з'ясування завдань, які покладаються на виборчу систему сучасної України, є вкрай необхідним для реформування вітчизняного виборчого законодавства та упередження можливих негативних наслідків трансформаційних процесів.

Ключові слова: виборча система, виборче законодавство, виборчий процес, трансформація, мажоритарна виборча система, пропорційна виборча система, змішана виборча система.

За останні роки відбулися радикальні зміни в суспільно–політичному устрої країни, що спричинили також значні зміни й у законодавстві. В сучасних умовах

розвитку демократії першочерговими виявляються питання створення належних умов для реалізації конституційного права громадян вільно обирати і бути обраними, зокрема, до органів місцевого самоврядування.

Конституція України визнає і гарантує місцеве самоврядування – право територіальної громади (жителів села або кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду, селища, міста) самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [6, ч. 1, ст. 140].

За змістом Основного Закону України місцеве самоврядування здійснюється, зокрема, через обласні, районні, міські, районні у містах, сільські, селищні ради, до складу яких входять депутати, які обираються на основі загального, рівного, прямого виборчого права [6, ч. 3–5, ст. 140, ч. 1, ст. 141].

Конституцією України встановлено, що територіальні громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування обирають відповідно сільського, селищного, міського голову [6, ч. 2, ст. 141].

Про особливості різноманітних аспектів розвитку і функціонування виборчих систем було написано значну кількість праць. Проблема ефективного функціонування виборчої системи займалась низка відомих вітчизняних науковців – Н. Богашева, Ю. Ключковський, І. В. Шкурат, М. Ф. Рибачук, М. М. Рябець, І. О. Кресіна, М. І. Ставнійчук тощо. В даній роботі було проаналізовано низку законів, що регулюють виборчий процес, а також праці наступних науковців: М. Ф. Рибачук, І. В. Шкурат, Т. О. Коломоєць, О. І. Костенко [5; 7].

У країнах Європи застосування того чи іншого типу виборчої системи на місцевих виборах часто визначається величиною територіальної громади (кількістю виборців, які проживають в її межах). Такий підхід застосовується, зокрема, у Франції (де на виборах в громадах, представлених менш ніж 3500 виборцями, застосовується один тип виборчої системи, понад 3500 виборців – інший), Іспанії (в громадах, представлених менш ніж 250 виборцями, застосовується один тип виборчої системи, понад 250 виборців – інший). Подібна практика поширена і в інших країнах.

Натомість в Україні виборчі системи для місцевих виборів «прив'язані» не до кількісного складу громад, а до місцевих рад, до яких проводяться вибори. Вибори до всіх міських рад незалежно від кількості виборців, зареєстрованих в межах міста, проводяться за пропорційною виборчою системою. Відповідно неоднаковою є «ціна» мандату у різних містах (кількість голосів, необхідна для отримання одного мандату). Для виборів сільських та селищних рад український законодавець обрав мажоритарну виборчу систему з голосуванням в одномандатних округах, знову ж таки – без врахування кількості виборців, які проживають в межах відповідних сіл і селищ. З урахуванням того, що мінімальний склад місцевої ради відповідно до п. 1 частини четвертої статті 16 Закону має становити не менше 12 депутатів, територія сіл і селищ має бути поділена на щонайменше 12 одномандатних округів, причому, згідно з вимогами частини першої статті 17 закону – з приблизно однаковою кількістю виборців, з граничним відхиленням не більше 5 відсотків. Проведення виборів у точній відповідності до зазначених вимог закону може призвести

до того, що у селах з невеликою кількістю виборців виборці – члени однієї сім'ї включатимуться до списків виборців на різних дільницях і голосуватимуть в різних виборчих округах [4, с. 35–36].

У зв'язку з цим виникає ряд питань:

1) яку виборчу систему слід застосовувати у невеликих селах і селищах?;

2) чи слід ставити в залежність від кількості виборців, що проживають в межах міста, систему формування відповідної міської ради?;

3) наскільки має бути уніфікованим застосування виборчих систем?

Очевидно, що в силу складності застосування мажоритарної системи з голосуванням в одномандатних округах в невеликих селах та селищах, для формування рад таких сіл і селищ доцільно застосовувати мажоритарну виборчу систему з голосуванням в єдиному багатомандатному виборчому окрузі. Виникає наступне запитання: який саме варіант цієї системи доцільно застосовувати – з голосуванням за окремих кандидатів, кожен з яких висунутий незалежно один від одного, чи з голосуванням за кандидатів, висунутих списком?

З нашої точки зору, більш доцільним є застосування другого підходу. По перше, за умови голосування за кандидатів, включених до списків, а не висунутих окремо, відповідний суб'єкт висунування кандидата має можливість вказати виборцю найбільш оптимальний для нього порядок проходження кандидатів до ради (що не позбавляє виборця можливості змінити зазначений порядок через голосування за найбільш прийнятному кандидата з відповідного списку). По–друге, така система звужує можливості надмірного «самовисування» та участі у виборах маловпливових та слабких партій – якщо за системи висунування окремих кандидатів місцевій організації партії достатньо висунути на відповідних виборах лише одного кандидата, то за цієї системи проведення виборів місцева організація партії фактично змушується висунути список, кількість кандидатів у якому дорівнює кількості мандатів, які підлягають розподілу, в іншому випадку – вона позбавляється можливості висувати кандидатів на відповідних виборах взагалі. По–третє, на користь застосування саме такого варіанту виборчої системи свідчить європейський досвід, зокрема – Словаччини, Латвії, Польщі, Норвегії та ряду інших країн. По–четверте, обрані за такою системою депутати представляють не 150 виборців «свого» округу, а всіх виборців, зареєстрованих в межах відповідної адміністративно–територіальної одиниці. Зрештою, така система сприяє зміцненню місцевих організацій партій на базовому рівні (районному і нижче) і вона досить схожа на пропорційну виборчу систему, яка застосовується для формування інших рад.

Оскільки ряд малих міст за кількістю виборців наближаються до сіл і селищ, то очевидно є потреба у визначенні певної кількісної «межі» виборців, досягнення якої є передумовою для проведення виборів у відповідному місті за пропорційною системою, а недосягнення – за тією ж виборчою системою, за якою формуються сільські та селищні ради [1, с. 172].

У відносно густонаселених селах, селищах та невеликих містах районного значення вибори до відповідних рад можуть проводитись і в одномандатних виборчих округах. Але з урахуванням зарубіжного

досвіду у цій сфері більш доцільною видається уніфікація системи формування складу рад в усіх селах, селищах та невеликих містах. Тому вибори депутатів до їхніх рад варто проводити за мажоритарною системою відносної більшості з голосуванням у єдиному багатомандатному виборчому окрузі у варіанті цієї системи, що описаний вище.

Таким чином, на законодавчому рівні доцільно:

1) визначити мінімальні вимоги до кількості виборців в межах міста районного значення, що є необхідними для проведення виборів до міської ради такого міста за пропорційною виборчою системою;

2) уніфікувати систему формування сільських, селищних та міських рад «невеликих» міст районного значення;

3) передбачити, що вибори до представницьких органів місцевого самоврядування у селах, селищах та «невеликих» містах районного значення проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному багатомандатному виборчому окрузі, межі якого збігаються з межами села, селища та міста, з голосуванням за кандидатів, включених до списків (висунутих місцевими організаціями партій, виборцями) [4, с. 36].

Окрім політичної структуризації, посилення зв'язку партій з виборцями та інших цілей, виборчі системи мають забезпечувати ефективне функціонування системи публічної влади, у контексті розглядуваної теми – системи місцевого самоврядування. У зарубіжних країнах це завдання досягається різноманітними шляхами. По–перше, через обрання мера більшістю від складу ради. Така система вирішує проблему конфліктів між мером та радою, оскільки мер спирається на підтримку більшості в раді. По–друге, через проведення виборів мера за мажоритарною системою абсолютної більшості. Імовірність конфліктів між мером та радою в цій системі достатньо висока, однак і мер, і рада принаймні підтримуються більшістю виборців, що спонукає їх до пошуку компромісів. По–третє, шляхом «прив'язки» результатів виборів до представницького органу до результатів виборів мера. Така система застосовується, наприклад, в Італії [7, с. 87].

Натомість в Україні виборчі системи, які застосовуються для обрання сільських, селищних, міських голів та депутатів сільських, селищних, міських рад, навряд чи сприятимуть ефективному функціонуванню місцевого самоврядування.

Згідно із Законом «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» вибори сільських, селищних, міських голів проводяться за мажоритарною системою відносної більшості з голосуванням за кандидатів, висунутих шляхом самовисування або місцевими організаціями партій та виборчими блоками. Проведення виборів голів за цією системою може призвести до того, що обраний за результатами голова не спиратиметься ні на підтримку місцевих організацій партій, представлених у відповідній раді, ні на підтримку виборців, адже мажоритарна виборча система відносної більшості дозволяє бути обраними кандидатам, які підтримуються меншістю виборців. Потенційним результатом цього може стати протистояння голови, позбавленого будь–якої підтримки з боку виборців, та місцевої ради [5].

На нашу думку, забезпечити ефективність функціонування місцевого самоврядування в Україні можна трьома шляхами.

По-перше, через обрання сільських, селищних, міських голів за мажоритарною системою абсолютної більшості. У цьому випадку вірогідність виникнення конфліктів між місцевою радою та головою буде достатньо високою, однак голова спиратиметься на підтримку територіальної громади, що посилюватиме його роль в системі самоврядування і збалансовуватиме відносини в системі «голова – рада».

По-друге, через звуження обсягу повноважень сільських, селищних, міських голів. Такий підхід дозволяє зменшити вірогідність конфліктів між місцевою радою та відповідним головою і, відповідно, не потребує перегляду мажоритарної системи відносної більшості, за якою обираються сільські, селищні, міські голови.

По-третє, через обрання сільських, селищних, міських голів безпосередньо радою. Вірогідність конфліктів голів та рад у цьому випадку стає мінімальною, оскільки рада сама визначає найбільш прийнятну кандидатуру на відповідну посаду. В той же час перехід до непрямих виборів сільських, селищних, міських голів потребує внесення змін до частини другої статті 141 Конституції України [6, ч. 2, ст. 141].

Результати проведеного дослідження дозволяють визначити такі основні напрями удосконалення виборчих систем для місцевих виборів:

1. На законодавчому рівні слід визначити мінімальну кількість виборців, яка визначатиме систему проведення виборів до місцевої ради. Такий підхід набув широкого поширення у Європі.

2. У ряді випадків у селах та селищах проведення виборів за мажоритарною виборчою системою з голосуванням в одномандатних виборчих округах суттєво ускладнюється. З огляду на це, для формування складу сільських, селищних та міських рад в містах, де кількість виборців є меншою за визначену законом межу, доцільно застосовувати мажоритарну виборчу систему з голосуванням у єдиному багатомандатному виборчому окрузі, межі якого збігаються з межами села, селища, міста. Варто передбачити, що кандидати у депутати відповідних рад висуваються списками, а не окремо, кожен виборець має один голос і може підтримати лише одного кандидата у відповідному списку, обраними вважаються кандидати, які отримали на свою підтримку більшість голосів.

3. Слід передбачити можливість висування незалежних кандидатів на виборах не лише до сільських і селищних рад, але й принаймні до міських рад.

4. Зменшення величини виборчих округів, застосування пропорційної виборчої системи з преференційним голосуванням (напіввідкриті, відкриті списки) на сьогодні навряд чи є доцільним. Кардинальне реформування пропорційної виборчої системи варто проводити лише за умови стабілізації партійної системи, зменшення кількості політичних партій, проведення адміністративної реформи, за результатами якої будуть утворені більш-менш однорідні за кількісним складом адміністративно-територіальні одиниці.

5. З метою забезпечення ефективного функціонування місцевого самоврядування має бути переглянута система обрання на посаду сільського, селищного та міського голови. Найбільш кардинальним і, напевне, найбільш

ефективним засобом вирішення цієї проблеми є перегляд конституційних положень, які передбачають обрання голів безпосередньо виборцями, іншими словами – слід передбачити можливість обрання голови безпосередньо радою. Проте можливі й інші шляхи досягнення цієї мети, наприклад – перегляд покладених на голову повноважень, зміна його місця і ролі в системі місцевого самоврядування [4, с. 35–36].

У будь-якому випадку, збереження прямих виборів голів потребує забезпечення їх підтримкою більшістю виборців села, селища та міста – у зв'язку з цим для виборів сільських, селищних, міських голів доцільно застосовувати мажоритарну систему не відносної, а абсолютної більшості.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»» від 21 квітня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – №9. – Ст.172.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – №24. – Ст.170.
3. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №33. – Ст.175.
4. Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 31 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №35–36. – Ст.491.
5. Коломоєць Т. О., Костенко О. І. Тлумачення актів адміністративного законодавства: Монографія. – Запоріжжя, 2011.
6. Конституція України. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» №2222–IV від 8.12.2004 р.: прийнята на п'ятій сесії Верхов. Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Велес, 2005. – 48 с.
7. Рибачук М. Історичні аспекти становлення виборчої системи в Україні / М. Ф. Рибачук, І. В. Шкурат // Політичний менеджмент. – 2004. – №1. – С.83–96.

References

1. Zakon Ukraini'ny «Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukraini'ny «Pro misceve samovrjaduvannja v Ukraini'ny»» vid 21 kvitnja 2005 roku // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukraini'ny. – 2005. – №9. – St.172.
2. Zakon Ukraini'ny «Pro misceve samovrjaduvannja v Ukraini'ni» vid 21 travnja 1997 roku // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukraini'ny. – 1997. – №24. – St.170.
3. Zakon Ukraini'ny «Pro sluzhbu v organah miscevego samovrjaduvannja» vid 7 chervnja 2001 roku // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukraini'ny. – 2001. – №33. – St.175.
4. Zakon Ukraini'ny «Pro vybory deputativ Verhovnoi' Rady Avtonomnoi' Respubliky Krym, miscevyh rad ta sil's'kyh, selyshhnyh, mis'kyh goliv» vid 31 lypnja 2010 roku // Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukraini'ny. – 2010. – №35–36. – St.491.
5. Kolomojec' T. O., Kostenko O. I. Tlumachennja aktiv administratyvnogo zakonodavstva: Monografija. – Zaporizhzhja, 2011.
6. Konstytucija Ukraini'ny. Zakon Ukraini'ny «Pro vnesennja zmin do Konstytucii' Ukraini'ny» №2222–IV vid 8.12.2004 r.: pryjnjata na p'jatiy sesii' Verhov. Rady Ukraini'ny 28 cherv. 1996 r. – K.: Veles, 2005. – 48 s.
7. Rybachuk M. Istorychni aspekty stanovlennja vyborchoi' systemy v Ukraini'ni / M. F. Rybachuk, I. V. Shkurat // Politychnyj menedzhment. – 2004. – №1. – S.83–96.

Smolinska D. V., post-graduate student Philosophy and Social Sciences department, Kyiv National Trade and Economic University (Ukraine, Kyiv), dinasmolinska@ukr.net

Local elections in Ukraine: searching for the optimal model

This article analyzes the important place of electoral system in the context of entire political system. Transformation of election system thereby provides information about the quality of the whole system. And the example of Ukraine can identify patterns of post-totalitarian society in general, since the problems of political regimes in transition are identical – instability of democratic traditions, weakness of democratic institutions, availability of social contradictions, and eventually the inability of electoral systems to the new political realities.

Optimizing of the national electoral model remains an acute problem nowadays. Consideration of the various types of electoral systems, analyzing positives and negatives of election models tested in Ukraine, clarifying the tasks assigned to the electoral system of modern Ukraine – all these are essential elements in reform of the national electoral legislation.

Keywords: electoral system, electoral legislation, the election process, transformation, majoritarian electoral system, proportional electoral system, mixed electoral system.

Молинская Д. В., аспирантка кафедры философских и социальных наук, Киевский национальный торгово-экономический университет (Украина, Киев), dinasmolinska@ukr.net

Местные выборы в Украине: поиск оптимальной модели

Анализируется место, которое занимает избирательная система в контексте всей политической системы. Рассмотрение трансформации одного из элементов политической системы, а именно избирательного, позволяет получить информацию о характере всей системы. А на примере Украины можно выявить закономерности развития посттоталитарного общества в целом, ведь проблемы становления политических режимов в странах переходного типа идентичны: это неустойчивость демократических традиций, слабость демократических институтов, наличие общественных антагонистических противоречий, аморфность партийных формирований и в конце концов неприспособленность избирательных систем к новым политическим реалиям.

Рассмотрение различных видов избирательных систем, анализ позитивных и негативных моментов избирательных моделей, испытанных в Украине и выяснение задач, которые возлагаются на избирательную систему современной Украины, является крайне необходимым для реформирования отечественного избирательного законодательства и предупреждения возможных негативных последствий трансформационных процессов.

Ключевые слова: избирательная система, избирательное законодательство, избирательный процесс, трансформация, мажоритарная избирательная система, пропорциональная избирательная система, смешанная избирательная система.

* * *

УДК 341.7

Дем'ячук О. П., доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології, Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Україна, Київ), demyanchuk@ukma.kiev.ua

ПОЛІТИЧНА І ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ІНСТИТУТ: ПОТРЕБА ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Піднімається проблема інституалізації політичної освіти населення для підвищення ефективності політичних рішень, ухвалюваних політичною системою, і подальшого демократичного розвитку України. Питання політичної компетентності громадян загострюється з процесами децентралізації, оскільки кожний громадянин завдяки новим інструментам політичної участі (електронні петиції, звернення, заяви тощо) матиме змогу впливати на ухвалення рішень, що безпосередньо стосуватимуться місцевих громад, а отже, виростає небезпека негативного впливу населення через «політичну неписьменність», брак політичної компетентності. Дослідження базуються на інституційному підході.

Ключові слова: політична система, політичні інститути, політична освіта, політична культура, прийняття рішень.

Незворотність і темпи побудови демократичного суспільства в Україні прямо залежать від залучення якнайширших верств населення до процесів управління на всіх його рівнях. Численні автори – Ф. М. Рудич, Ю. А. Левенець, С. Г. Рябов, А. Ф. Колодій, Т. В. Розова й інші – глибоко досліджували в теоретичному й прикладних аспектах проблеми побудови громадянського суспільства в Україні, його участі в політичних процесах. Значна увага при цьому приділялася інституціоналізації громадянського суспільства [див. зокрема, 11] та умовам його функціонування у взаємодії з державними органами.

Життєздатність і розвиток громадянського суспільства ряд дослідників пов'язували зі здійсненням

широкої громадянської та політичної освіти. На початку 2000-х років С. Г. Рябов разом з колективом Інституту громадянської освіти при Національному університеті «Києво-Могилянська академія» та Лабораторією законодавчих ініціатив і за підтримки Фонду Конрада Аденауера (ФРН) започаткували розробку Концепції політичної освіти в Україні, проект якої був опублікований і публічно представлений на наукових форумах у 2005 році [9]. Цією Концепцією була визначена мета політичної освіти, що «полягає у підвищенні рівня політичної культури громадян України, коли люди добре розуміють головні ідеї й принципи демократії, здатні самостійно діяти для захисту власних прав та інтересів, інтересів своїх громад» [9, с. 4]. При цьому зазначалося, що громадянська освіта є однією з компонентів політичної освіти, проте не співпадає з нею і має дещо інший предмет діяльності. З цього розмежування випливав і різний склад акторів – якщо громадянську освіту мали здійснювати в першу чергу державні органи через систему навчальних закладів, то політична освіта покладалася на значно ширше коло дійових осіб: на політичні партії, громадські організації, в тому числі й релігійні, заклади освіти всіх рівнів. Відповідно і об'єктами громадянської й політичної освіти були визначені, у першому випадку, здебільшого молоде покоління, що потребує національної соціалізації, а в другому – населення будь-якого віку, статі, соціального статусу тощо.

На жаль, політичні й організаційні перешкоди не дали змогу в той час впровадити систему політичної освіти, проте потреба в ній стає все нагальнішою, особливо в контексті політичних подій останніх років і глибоких змін у системі управління в Україні, в першу чергу посилення ролі регіональних і місцевих органів в організації суспільного життя. При цьому дієвість політичної освіти прямо залежить від ступеня її інституалізації, тобто, запровадження її як нового політичного інституту в політичній системі України.

Вплив неінституційованого суспільного середовища на політичні інститути

Головною функцією політичної системи згідно з Девідом Істоном [14] є вироблення і ухвалення політичних рішень (іншими словами – публічних політик), що встановлюють правила поведінки громадян у конкретних галузях суспільного життя. За висловом автора, політична система, як і будь-яка соціальна система, не лише адаптується до поточних змін у ній, але й прагне контролювати, вдосконалювати або змінювати саму себе та/або своє оточення (стор. 193). Тобто, політичні інститути – елементи політичної системи – в залежності від її характеристик (політичного режиму чи розподілу політичної влади всередині системи) і відповідно своїх зв'язків з суспільством можуть нав'язувати суспільству правила і норми, змінюючи його, а можуть змінюватися самі під впливом змін, що відбуваються у цьому суспільстві.

І зміст, і процедури ухвалення рішень при низькому рівні політичної культури населення визначаються майже виключно структурою, функціями й повноваженнями політичних інститутів у відповідності з уявленнями їхніх представників – політиків і чиновників – про інтереси, потреби й очікування громадян і суспільних груп. Саме так можна сформулювати один з парадоксів представницької демократії: «Те, що ми називаємо демократією, тобто,